

ODTAJNĚNÉ
PRÍSNE TAJNÉ!

Krušeno podle RMV č. 1/1963

TAJNÝ ROZKAZ

MINISTRA VNITRA

ČÍSLO 22, ČL. 22

*o nedostacích v agenturně-operativní
práci v součástech VB*

Ev. čís. 008

MINISTERSTVO VNITRA 1956

Naše strana a vláda ve snaze urychlit tempo výstavby socialismu v naší zemi a tím zvýšit hmotnou i kulturní úroveň pracujících, vydala zásadní usnesení o dalším rozvoji průmyslu a zemědělství.

Zkušenosti ze socialistické výstavby v naší zemi ukazují, že úspěšné plnění těchto usnesení v řadě odvětví národního hospodářství brzdí třídní nepřátelé, rozkradači socialistického a družstevního majetku, zloději a různé jiné deklasované živly, které se různým způsobem dostaly na vedoucí a jiná odpovědná místa. Tyto živly využívají nedostatečné bdělosti a kontroly ze strany vedení podniků, úřadů, organizací, pracujících a orgánů VB, zaměřily svoji trestnou činnost na podlamování národního hospodářství v naší zemi a na narušování důvěry v lidově-demokratické zřízení.

Bylo již prokázáno, že odhalit nepřítelovy úmysly a likvidovat dobře maskované zločinecké podzemí, odhalit vrahy, lupiče, rozkradače socialistického vlastnictví, zloděje a jiné deklasované živly, je možné jen pomocí spolehlivého a správně rozmístěného agenturního aparátu.

I když příslušníci VB pracují s agenturou poměrně krátkou dobu, výsledky práce potvrzují, že většina pracovníků operativních součástí VB správně pochopila důležitost těchto nových forem práce i její přednosti v boji s trestnou činností. Některé správy VB, městské správy, odbory a oddělení VB dosáhly za pomoci agentury již řady významných úspěchů při odhalování zločinnosti, která po celá léta působila značné škody (kraj Brno, Ústí nad Labem, Plzeň a Ostrava).

Jsou však ve veřejné bezpečnosti i takoví náčelníci a operativní pracovníci, kteří, jak ukázaly prověrky, dosud touto novou formou pracovat nezačali.

V instrukcích o práci s agenturou, pro vedení operativních evidencí a pro vedení evidence agentury v součástech veřejné bezpečnosti, v řadě později vydaných rozkazů ministra vnitra

a na četných poradách a shromážděních VB byly podrobně vloženy způsoby a metody práce s agenturou. Byl vysvětlen podrobně postup při vyhledávání kandidátů pro spolupráci, jejich vázání, rozmisťování agentury do konkrétních objektů, jejich výchova a dodržování co nejpřísnější konspirace a kontroly činnosti agentury.

Přesto si mnozí náčelníci a operativní pracovníci VB dosud náležitě neosvojili tyto velmi závažné pokyny pro práci s agenturou, někteří si je nesnažili osvojit vůbec a neměli ani zájem zvyšovat svoji politickou a odbornou úroveň.

Tak se mohlo stát, že Instrukce a rozkazy jsou v mnoha případech hrubě porušovány, jejich plnění není zajištěno nezbytnou kontrolou a nikdo nevolá k odpovědnosti operativní pracovníky, kteří je porušují.

Kdyby se pracovníci veřejné bezpečnosti náležitě seznámili s Instrukcí o operativní práci a ostatními vydanými pokyny, kdyby do všech podrobností pochopili jejich obsah a se vši odpovědností je uplatňovali v praxi, pak by musely být úspěchy v boji s trestnou činností ještě větší.

Prověrkou stavu agenturně-operativní práce v řadě součástí VB bylo zjištěno, že ještě ne všichni náčelníci a operativní pracovníci VB správně pochopili nové metody práce, zvláště pak práce s agenturou, která je i ve veřejné bezpečnosti hlavním prostředkem boje s trestnou činností. Mnohé součásti VB dosud nesplnily nejzákladnější úkol, směřující k vybudování vysoce kvalitní agenturní sítě s dostatečným počtem spolupracovníků, za jejichž pomoci mohou jediné úspěšně pronikat do zločineckého prostředí, předcházet připravovaným trestným činům a včas odhalovat spáchané trestné činy.

Početní stav agentury VB je ještě malý a dosud nebyly agenturou obsazeny důležité objekty a úseky, což znemožňuje včasné odhalování zločinecké činnosti.

Nízká úroveň zavázané agentury VB je způsobena tím, že se vyhledávala a vázala bez ohledu na skutečnou potřebu, narychlo, čímž se hrubě porušovaly zásady Instrukce. Dosud nejsou ještě vázání spolupracovníci, kteří mají spojení se zločineckými živly v důležitých objektech, kde jsou prováděny sabotáže, rozkrádání a spekulace, nebo kteří mají spojení se živly, zabývajícími se podloudnictvím, paděláním peněz, loupežemi, vražděním, krádežemi, neoprávněným držením zbraně, nebo

Rozdělovník:

ministr vnitra
náměstci ministra vnitra
hlavní správa VB
správy VB
S MV Jáchymov
správa VB Ž
OŽO VB
O VB
ŽO VB
MS VB Praha, Brno, Bratislava, Ostrava
městské odbory VB, městská oddělení VB

ukrýváním pachatelů trestných činů. Naopak. Operativní pracovníci ve snaze vykazovat vyšší počet spolupracovníků, prováděli vázání tam, kde to bylo snadné. Neprováděli vázání podle operativní situace, ale usilovali jen o získání počtu. Všeobecně se neprovádí operativní prověrka osob, vybraných k vázání, nezjišťují se jejich styky a tento stav vede k tomu, že za krátkou dobu po vázání se agentura hromadně vylučuje a jako důvod se uvádí pracovní neschopnost spolupracovníka.

Během roku 1955 bylo vyřazeno 44.3% vázané agentury, z toho 30.7% pro pracovní neschopnost. Takový stav vede k oslabení boje s trestnou činností, vede i k nebezpečí vyzrazování metod naší práce.

Nízkou kvalitu agentury a její nesprávné rozmístění a zaměření dokazuje i skutečnost, že v roce 1955 předešla veřejná bezpečnost v celostátním měřítku pomocí agentury jen 1% připravovaných trestných činů a ze spáchaných trestných činů odhalila agenturní cestou pouze 10.7%, což je naprosto nedostačující.

Ještě horší situace je na úseku boje proti rozkrádání a spekulaci, kde náčelníci VB měli organisovat operativní práci tak, aby převážná většina trestných činů byla odhalována jen agenturní cestou. Přesto i na tomto úseku bylo v roce 1955 pouze 14% trestných činů odhaleno agenturou.

Tento stav je zapříčiněn také tím, že je nesprávně postupováno náčelníky součástí VB a kádrovými pracovníky při výběru operativních pracovníků. Nezkoumají se jejich schopnosti, poměr k operativní práci, nejsou dostatečně vychováváni a velmi často jsou ze zvláštních důvodů přemísťováni. Tím se stává, že operativní pracovníci nemají možnost si důkladně osvojit zásady agenturně operativní práce, místní situaci, ztrácejí mnoho času poznáváním nové problematiky a jejich práce s agenturou se pochopitelně zhoršuje.

Na příklad v kraji Brno na O-VB Vyškov (náčelník npor. Jan ČERMÁK) byl dne 26. VI. 1954 zavázán informátor »BOHDAN« a dne 29. XII. 1954 informátor »LUBOŠ NOVÝ«, u nichž se během krátké doby vystřídal čtyři řídicí orgánové.

Rovněž na ŽO-VB Bratislava (náčelník npor. ZIGO) byl dne 5. V. 1954 zavázán informátor »SLOBODA«, u něhož se rovněž vystřídal čtyři řídicí orgánové.

Hrubou závadou je také, že u mnohých součástí VB se získávání a rozmísťování agentury v objektech a na úsecích práce provádí živelně a bezplánovitě. Ještě ne všichni náčelníci si osvojili zásadu, že agenturu je třeba plánovat a získávat tam, kde trestné činy jsou zvláště nebezpečné, závažné a těžko odhalitelné. Bez agentury je téměř nemožné odhalit na př. takové trestné činy, jako jsou loupeže, krádeže, sabotáže, rozkrádání, pašeráctví, neoprávněné držení zbraní, spekulace a pod. Tyto trestné činy byly dosud odhalovány pouze na 50 - 60%. V převážné většině součástí VB jsou po těchto liniích a druzích trestných činů do řad agentury získávání pouze jedinci.

Tak na příklad na odhalování vražd se agentura podílí pouze 4.3%, u krádeží (kterých je 65% ze všech trestných činů) pouze 12%, na odhalování rozkrádání a spekulace 25%, na odhalování neoprávněné držení zbraní 33.3% a na odhalování jiných druhů trestných činů ještě méně. S takovými výsledky nemůžeme v žádném případě splnit své úkoly, které byly stranou a vládou uloženy veřejné bezpečnosti.

V práci s agenturou jsou opomíjeny i takové úseky, jako rozkládání zločineckých skupin, tvořících se mezi mládeží a nejsou obsazována spolehlivou agenturou ani taková místa, kde pachatelé prodávají kradené věci. Úkol veřejné bezpečnosti nespočívá jenom v tom zjistit pachatele a předat ho k potrestání, ale hlavně v tom, aby byla v zárodku znemožněna činnost tvořící se zločinecké skupiny zvláště mezi mládeží, neboť našim úkolem je uchránit mládež před trestnou činností, vyrvat ji ze zločineckého prostředí a tak zajistit, aby vyrůstala v řádné občany naší vlasti.

Tam, kde se orgánům VB nepodařilo předejít trestnému činu a tento již byl spáchán, tam musí za pomoci agentury zjistit pachatele, najít místo kde jsou ukryty nebo prodávány věci pocházející z trestného činu, tyto věci zabavit a vrátit poškozenému. Nebude-li získána taková agentura, bude náš boj s trestnou činností jen málo úspěšný.

Vyhledávání kandidátů pro spolupráci a zkoumání jejich možností provádí se dosud v řadě případů mechanicky, neúčelně a necílevědomě. K tomu, aby vázání bylo schváleno, vymýšlejí si operativní pracovníci různé kompromitující materiály.

Tak na příklad začátkem roku 1955 u O-VB Český Brod (náčelník por. KAISER) byl operativním pracovníkem por. JI-

13) všichni náčelníci součástí VB a jejich zástupci pro operativu musí mít svoji agenturu a musí odpovědně operativním pracovníkům pomáhat při rozpracování složitých případů;

14) náčelníci všech součástí VB nejméně jednou za čtvrt roku provedou hluboký rozbor práce s agenturou a výsledky zhodnotí na zasedání štábů. Vůči těm operativním pracovníkům, kteří nechtějí zlepšit svoji práci, je nutno provést patřičná opatření. Na druhé straně odměňovat ty, kteří dosáhli dobrých výsledků v agenturně-operativní práci. Podřízeným součastem poskytovat pomoc k odstranění nedostatků.

Soudruzi!

Všechny nedostatky v agenturně operativní práci odstraníte mnohem rychleji a důsledněji, budete-li se opírat o pomoc útvarových organizací naší strany, když za jejich pomoci vytvoříte vhodné prostředí pro kvalitní práci, jehož hlavními předpoklady je kritičnost, bojovnost, iniciativa a stranické zanícení pro věc.

Náčelníci všech stupňů si konečně musí uvědomit, že tento rozkaz může být uveden v život jedině účinnou pomocí a cílevědomou kontrolou, poskytnutou podřízeným součastem.

Očekávám od všech náčelníků a operativních pracovníků VB, že učiní opatření k soustavnému zkvalitňování agenturně-operativní práce a tím i agenturní sítě, se kterou budeme moci vést účinný boj proti trestné činnosti všeho druhu.

V Praze dne 14. února 1956.

Ministr vnitra
RUDOLF BARÁK v. r.

covníky plánovat zpravidla mimo pracovní dobu spolupracovníka;

- 10) získané agenturní zprávy zpracovat týž den a náležitým způsobem je proěřovat. Tam, kde spolupracovník podává jasné a pravdivé zprávy, neprodleně je realizovat bez zavádění operativních spisů. Kde je nezbytné další rozpracování, založit agenturní nebo evidenční spisy. Na jejich základě pak sestavovat plány agenturně-operativních opatření a v co nejkratší lhůtě tyto spisy realizovat. O všech agenturních spisech, zakládaných na O VB, MO VB a ŽO VB, předkládat správě VB, MS VB, a OŽO VB podrobná hlášení současně s plány opatření. U spisů, zakládaných na S VB, MS VB, OŽO VB předkládat tato hlášení hlavní správě VB. Nadřízená součást VB je posoudí, dá k nim konkrétní pokyny a bude kontrolovat jejich plnění;
- 11) náčelníci všech součástí VB jsou osobně zodpovědni za překontrolování rozpracovaných operativních spisů s lhůtou nad 6 měsíců. U těch, kde je získán dostatečný materiál, provést realizaci a spisy, které nemají perspektivu nebo které byly založeny na základě oficiálních údajů, zastavit, vyjmout z evidence a založit do archivu, s výjimkou operativních spisů na neobjasněné vraždy, řemeslné kasaře a sadisty. V budoucnu nepřipustit zakládání podobných spisů a zavádět je jen na základě agenturních a jiných prověřených zpráv. Pro rozpracování pachatelů v operativních spisech vybírat až do ukončení rozpracování pouze schopnou agenturu;
- 12) zakázat schůzky s agenturou na nahodilých místech, zvláště ve služebních místnostech součástí VB, provést opatření k získání konspirativních bytů a schůzkových místností a se všemi prověřenými a schopnými spolupracovníky uskutečňovat schůzky jen v těchto místnostech při zachování nejprísnější konspirace. Upozornit všechny operativní pracovníky, že za porušení konspirace budou vinníci prísně potrestáni;

ROUTKEM zavázán informátor »BLATNICKÝ«. Jako kompromitujícího materiálu bylo použito poznatku, že jmenovaný ve funkci řidiče podniku masného průmyslu na žádost zaměstnankyně tohoto podniku dopravil jí domů balík škvarků za odměnu 5 Kčs. Tento řidič byl na svém pracovišti hodnocen kladně, o spolupráci s orgány VB nejevil zájem a žádné kompromitující činnosti se nedopustil. Přes tyto okolnosti byl zavázán, avšak během deseti měsíců nepodal žádnou konkrétní zprávu. Za nějaký čas se přestěhoval a místo toho, aby byl z agenturní sítě vyřazen, byl předán správě VB Praha. Náčelník správy VB Praha mjr. KAČÍREK, ani náčelník II. odboru por. STROUHAL, neproěřili pracovní kvalitu tohoto spolupracovníka a zapojili ho do své agenturní sítě. Ani tam od něho VB nedostala žádné zprávy.

Na O-VB Moldava nad Bodvou (náčelník por. Štefan BUBELINI) byl operativním pracovníkem I. skupiny starš. SMRTIČEM dne 28. V. 1955 zavázán na základě tak zvaného kompromitujícího materiálu informátor »BRABEC«, který měl být použit k odhalení pytláků. V hlášení o zavázání byl uveden jen poznatek, že se uvedený vyjádřil, že postřelí všechny úředníky. U výslechu tento výrok rozhodně popřel.

Operativní pracovníci, ve snaze získat jakékoliv kompromitující materiály na člověka vyhlédnutého k zavázání, uchylují se často ke krajnostem, zapomínají na bdělost a zavazují ke spolupráci i pachatele závažných trestných činů, čímž jim umožňují výhnout se potrestání.

Tak na příklad na O VB Gottwaldov (náčelník por. ZATLOUKAL) byl zadržen v říjnu 1955 pro neoprávněné držení zbraně Jaroslav ČISTÍN. Místo toho, aby byla provedena prověrka jmenovaného a tento byl předán k potrestání za spáchané trestné činy, připravil starš. Hráček materiál k jeho zavázání. Protože byl materiál nedostatečný, bylo vázání náčelníkem odboru správy VB npor. POKORNÝM zastaveno. Starš. HRÁČEK však s ČISTÍNEM spolupráci navázal. Při bližší prověrce bylo pak zjištěno, že ČISTÍN je recidivista, který spáchal tři vraždy a neoprávněně držel zbraň, kterou odcizil na místě dvojnásobné vraždy spáchané v okrese Piešťany.

Ve zcela nesprávném úsilí získat co největší množství vázaných spolupracovníků, jsou často operativními pracovníky VB velmi hrubě porušována základní ustanovení naší ústavy,

která zaručuje všem občanům osobní svobodu. Jsou zadržováni a podrobováni výsledkům občané, kteří se ničeho nedopustili a operativní pracovníci se potom pokoušejí vykonstruovat na ně kompromitující materiál a přemlouvají je ke spolupráci.

Tak ku příkladu starš. Jan DVOŘÁK z MO VB Jihlava (náčelník por. VILAN Karel) vyhledal jako kandidáta pro vázání těhotnou ženu a jako kompromitujícího materiálu použil jejího rozhovoru s jinými ženami, při němž se měla vyjádřit, že kdyby otěhotněla, nechala by si provést potrat. Starš. DVOŘÁK chtěl nechat jmenovanou prohlédnout lékařem, aby bylo zjištěno, zda byl potrat proveden. Tato skutečnost byla zjištěna kontrolujícími orgány HS VB a vázání bylo zakázáno.

Tyto a jim podobné příklady svědčí o naprosto nesvědomitém postoji řady pracovníků VB k otázce vyhledávání kandidátů na vázání a k vázání samotnému.

V některých součástech VB jsou velmi vážným způsobem poprušována základní ustanovení Instrukce o práci s agenturou, a to zejména v otázkách vázání členů KSČ, dále ustanovení o sestavování nutných materiálů k vázání a o zachovávání konspirace v práci. Svědčí o tom řada těchto velmi závažných dokladů:

O VB Nové Strašecí, kraj Praha (náčelník por. ZÍTEK) vybralo ke spolupráci pro rozpracování homosexuálů člena KSČ N. Přípravu vázání vedl zástupce náčelníka O VB ppor. VALENTA, který dne 2. II. 1955 dal starš. CIBULKOVÍ rozkaz, aby vyhlednutého kandidáta předvolal na O VB za účelem výsledku. Při výsledku N. skutečně doznal, že se dopouští uvedené trestné činnosti a uvedl i několik případů. Po výsledku bylo s ním v místnosti vnější služby za přítomnosti zást. náčelníka ppor. VALENTY, ZNP starš. ŠUSTRA, vedoucího I. skupiny starš. ŠTANCE a starš. CIBULKY po zhodnocení trestné činnosti projednána otázka spolupráce s orgány VB. N. závazek podepsal. Kromě závazku a protokolu o výsledku žádný jiný materiál sestaven nebyl a hlavní správě VB, která schvaluje vázání členů KSČ, nebyl také žádný materiál ke schválení předložen. Během měsíce spolupracovník N. žádnou zprávu nepodal. Proto ho jmenovaní pracovníci VB dne 17. III. 1955 znovu předvolali, provedli s ním vázání po druhé a N. dostal krycí jméno „JARDA“. Při prověrkách dokladů bylo zjištěno, že vázání N. bylo provedeno celkem třikrát a přesto s příslušníky nespolečně pracoval. Nesprávným postupem operativních pracovníků byl konečně N. přiveden do takového duševního stavu, že se rozhodl spáchat sebevraždu,

pro operativu po předběžném vyjádření příslušných náčelníků operativních odborů nebo oddělení a na základě materiálů, předkládaných náčelníky O VB, MO VB a ŽO VB.

Vázání členů KSČ provádět jen ve výjimečných a odůvodněných případech po schválení náčelníkem hlavní správy VB;

- 6) výběr kandidátů ke spolupráci provádět pouze po důsledném prozkoumání kvalit kandidátů. Dále, aby se upevnila autorita operativních pracovníků, vázání provádět po pečlivém prozkoumání kandidáta za přítomnosti náčelníka MO VB, O VB, ŽO VB, nebo jeho zástupce pro operativu a na správě VB, MS VB, OŽO VB a S VBŽ a HS VB v přítomnosti náčelníka odboru, jeho zástupce nebo náčelníka příslušného oddělení;
- 7) plány schůzek s agenturou odborů a oddělení musí být schvalovány pouze náčelníky součástí VB nebo jejich zástupci pro operativu, kteří musí současně při tom prozkoumat plány kontrolních schůzek. Plány schůzek s agenturou jednotlivých pracovníků na odborech schvalují náčelníci příslušných odborů;
- 8) aby bylo dosaženo kvalitní práce s agenturou, aby agentura podávala pravdivé zprávy, aby se předešlo obojetnictví, jak v období příprav k vázání, tak i po jeho uskutečnění, prověřovat jednoho spolupracovníka druhým a tam, kde je sledovačka a ustanovka, prověřovat agenturu jejich pomocí, avšak nesmí při tom být vyžrazeny metody práce;
- 9) náčelníci součástí VB, jejich zástupci a náčelníci odborů, musí častěji provádět kontrolní schůzky s agenturou společně s podřízenými operativními pracovníky, učit je, jak je třeba se na schůzky připravovat, jak rozmlouvat se spolupracovníkem, jak zkoumat získané materiály, jak ukládat spolupracovníkovi úkoly, jak zpracovávat zprávy obdržené od spolupracovníka a jak provádět agenturní rozpracování. Denně číst agenturní zprávy a na jejich základě dávat písemné pokyny a kontrolovat, zda podřízení příslušníci přesně dodržují plán schůzek s agenturou. Schůzky se spolupra-

s agenturou" (VB-oper-I-1, I-2, I-3) a současně i tento rozkaz;

- b) docílit toho, aby každý náčelník a operativní pracovník měl jasnou představu, jak je třeba správně organisovat agenturní práci, aby bylo docíleno nejlepších výsledků;
 - c) zvláštní pozornost věnovat proškolení Instrukcí a vydaných rozkazů o agenturní práci v operativních školách VB;
- 2) systematicky, pod osobní odpovědností náčelníka HS VB, správy VBZ, správ VB, OZO VB a MS VB provádět důslednou kontrolu a hluboký rozbor situace v agenturně-operativní práci podřízených součástí VB, na místě pomáhat odstraňovat zjištěné nedostatky a při zjištění případů porušení Instrukce a rozkazů vinníky trestat;
 - 3) náčelníkům správ VB rázně zamezit neodůvodněnému přemísťování operativních pracovníků a tím upevnit stabilisaci těchto kádřů. Do operativní práce zařazovat jen odborně a politicky vyspělé příslušníky VB, kteří mají k agenturně operativní práci dobrý vztah a předpoklady;
 - 4) náčelníkům správ VB a jejich operativním pracovníkům prozkoumat do šesti měsíců zavázanou agenturu, prověřit správnost jejího výběru, rozmístění, možnosti proniknutí do zločineckého prostředí, schopnost zachovávat konspiraci v práci a ostatní pracovní kvality. Provéřit, do jaké míry správně a cílevědomě pracují s agenturou operativní pracovníci a teprve po prozkoumání těchto hledisek vyloučit z agenturní sítě spolupracovníky neschopné a obojetníky. Tyto po vyloučení rozpracovat a předat k potrestání. Zároveň překontrolovat rozmístění agentury v objektech i po úsecích a v budoucnu provádět vyhledávání a vázání agentury v těch objektech a na takových úsecích, kde trestná činnost se nejvíce vyskytuje a kde spáchané trestné činy jsou dosud odhalovány v malém měřítku;
 - 5) ~~až do odvolání schvalovat vázání informátorů pouze náčelníky správ VB, MS VB a OZO VB, případně jejich zástupci~~

v čemž mu mohlo být ještě zabráněno. Takovýto postup je hrubým porušením zásad Instrukce o práci s agenturou.

Závažné chyby při provádění vázání se stávají proto, že tento důležitý úsek práce je svěřován operativním pracovníkům s malými zkušenostmi a náčelníci správ, odborů a oddělení VB své podřízené dostatečně neřídí a neučí je správným metodám práce s agenturou, zkrátka náčelníci VB zůstávají stranou.

Tak na příklad operativní zmocněnec ŽO VB Nymburk, starš. VALCHA, zavázal dne 20. VI. 1955 informátora „STANISLAVA“ a bývalý náčelník tohoto oddělení ppor. JONÁŠ vázání schválil. Informátor měl být zaměřován na pátrání po neoprávněně držení zbraních. Starš. VALCHA místo aby provedl vázání na vlasteneckém podkladě, rozhodl se použít jako kompromitujiícího materiálu poznatku, že kandidát vázání vymetal z vagonů zrní, které tam zůstalo po vyložení nákladu a zrní odcizil pro svoji domácnost. Jelikož jmenovaný neměl styky se spoluzaměstnanci, nemohl podávat orgánům VB žádné zprávy. Z toho důvodu bylo mu na jedné ze schůzek vyhrožováno zavřením a přiložením pout, nebude-li s orgány VB spolupracovat. Po této hrozbě spolupracovník napsal stížnost přímo prezidentu republiky, ve které si stěžoval na nezákonné jednání příslušníků VB.

Jednou z hlavních zásad správného řízení a výchovy agentury je přesná docházka příslušníků VB na schůzky s agenturou, vzorné chování příslušníka při setkání s agentem, znalost objektů a osob, které spolupracovník rozpracovává a ukládání konkrétních, účelných a splnitelných úkolů. Jenom za těchto podmínek je možné agenturu správně řídit, zaměřovat ji na místa nejvíce zranitelná a dávat jí takové úkoly, které vedou k odhalení pachatele.

V praxi jsou však porušovány i tyto zásady, neboť náčelníci součástí VB a mnozí další vedoucí pracovníci nekontrolují práci s agenturou, zřídka provádějí kontrolu schůzek, agenturní zprávy zpravidla nečtou a nedávají k nim žádné písemné pokyny. Tím snižují aktivitu podřízených pracovníků i aktivitu celé agentury.

Na příklad na správě VB Košice (náčelník mjr. HOLUB) byl dne 25. II. 1955 ppor. GALOVIČEM se souhlasem náčelníka I. odboru (ppor. GIDO) zavázán informátor „STRÍČKO“, který pracoval v nemocnici. Od pracovníků VB však nedostával žádné konkrétní úkoly a proto také na schůzkách podával zprávy, které s trestnou činností neměly nic společného. Na příklad ve zprávě

č. 1 z 8. II. 1955 sděluje, že E. B. se chová velmi opatrně a že v nemocnici pracují osoby německé národnosti. K této zprávě byl mu dán úkol: zjistit jejich jména. Ve zprávě č. 12 z 15. XI. 1955 informátor sděluje, že v chirurgickém oddělení nebylo zjištěno nic závažného a k tomu mu byl dán úkol: všimnout si údržbářů zda nekradou.

Bylo by možno uvést řadu dalších podobných příkladů, jako u O VB Púchov (náčelník npor. LAMOŠ), kde starš. BREZ-
NIAK nesprávně řídil informátora „JABLONKA“ a jiné.

S otázkou konkrétního a cílevědomého řízení agentury těsně souvisí její výchova a její odměňování. Operativní pracovníci VB musí agentu nebo informátoru nejen ukládat úkoly, ale musí ho i učit, jako uložený úkol splnit. Zvláštní péči je třeba věnovat politickému a kulturnímu růstu spolupracovníka. Je třeba se zajímat o jeho životní podmínky a poskytnout mu včas nezbytnou pomoc. Pro odměňování agentury dává ministerstvo vnitřní větší peněžité částky, jichž však mnohé součásti VB využívají často neúčelně, nebo málo, po případě je nevyužívají vůbec. Odměňování spolupracovníků nelze vykládat za nějakou almužnu, jak to někdy bývá, ale za důležitého činitele výchovy a projevu péče o člověka, který někdy i za cenu ohrožení vlastního života pomáhá orgánům VB v odhalování nepřátel republiky a jiných pachatelů, ohrožujících životy i majetek občanů.

Kromě toho je třeba umět vystihnout, kdy a jak spolupracovníkovi pomoci. Víme, že existuje i taková agentura, která si odměnu vymáhá, avšak nepřináší žádný užitek. Máme i takovou agenturu, která pracuje mnoho a dobře, avšak pokládá za ponižující odměny přijímat. Takovému druhu agentury je třeba pomáhat jinak. Při poskytování peněžité odměny je nutné uvážit, kdy, kolik a v jaké formě dát odměnu. Je možné, že pro spolupracovníka, který není zaměstnán, bude nejlepší formou odměny, jestliže mu operativní pracovník pomůže najít vhodné zaměstnání. Pro jiného spolupracovníka bude odměnou poukaz na rekreaci, který mu obstará přísně konspirativně operativní pracovník, aniž by přitom vyrazil metody naší práce. Jiný spolupracovník uvítá, jestliže místo peněžní částky dostane jako odměnu nějaký hodnotný dárek pro svou rodinu. Bylo by možné uvést další způsoby odměňování, avšak uvedené příklady stačí pro pochopení, že agentura při podobných způsobech odměňování ocení naši pozornost a bude pracovat ještě lépe.

Jejich seznam společně se jmény řídicích pracovníků předal dozorcímu útvaru s tím, aby s nimi seznámil hlídkové příslušníky. Takovým způsobem chtěl zamezit jejich vykazání z nádražních objektů. Dozorčí útvaru jména spolupracovníků napsal do knihy dozorcích a při instruktáži doporučil hlídkovým příslušníkům, aby si jména spolupracovníků zaznamenali do svých zápisníků. Tím se stalo, že spolupracovníci I. skupiny se stali známými všem příslušníkům ŽO VB.

O nedostatečné kontrole agenturně operativní práce u součástí VB svědčí tyto případy:

U O VB Nové Strašecí byl dne 14. XI. 1955 zavázán starš. LANGEM informátor „KAREL“, se kterým starš. LANG usku-
tečňoval schůzky v místnosti dozorcího O VB. Když byl žádán o vysvětlení, odvolával se na to, že při schvalování plánu schůzek vedoucí I. skupiny starš. ŠTANC s tím souhlasil. Kromě toho bylo zjištěno, že sám starš. ŠTANC předával svoji spolupracovníci „SOŇU“ jinému řídicímu orgánu v místnosti vnitřní skupiny O VB, kam mají přístup jiné osoby.

U MO VB Hradec Králové (náčelník npor. POKORNÝ) usku-
tečňoval starš. BENEŠ schůzky se spolupracovníci „EVOU“ v jejím bytě v době, kdy byl její manžel doma, který manželce pomáhal sestavovat agenturní zprávu.

Velkou vinu na špatné agenturně-operativní práci veřejné bezpečnosti má i hlavní správa VB, zejména náčelníci operativních odborů a ostatní vedoucí operativní pracovníci, kteří nedostatečně řídí a kontrolují práci s agenturou u podřízených součástí, málo jim při odstraňování nedostatků pomáhají a systematicky neprovádějí hluboký rozbor výsledků této práce. Neuskutečňují stále kontroly lhůt vedení operativních spisů, nevyžadují od podřízených součástí předkládání podrobných zpráv a plánů agenturně operativních opatření k jednotlivým spisům a nedávají k nim konkrétní pokyny.

Za účelem zlepšení práce s agenturou v součástech veřejné bezpečnosti a k odstranění případů hrubého porušování Instrukcí

nařizují:

- 1) náčelníkům správ, odborů a oddělení VB
 - a) znovu podrobně proškolit na srazech operativních pracovníků a při zdokonalovacím školení „Instrukcí o práci

řadě součástí VB vůbec nedodrží. Agenturní a evidenční spisy jsou vedeny i kde toho není potřeba, od 6 měsíců do 1 roku, někdy i déle. Tím se otupuje ostrost boje se zločineckými živly a takové protahování často způsobuje nenahraditelné škody. Udaje statisticko-evidenčního odboru HS VB ukazují, že v r. 1955 bylo vedeno 886 agenturních a 427 evidenčních spisů déle než 6 měsíců a 440 agenturních a 427 evidenčních spisů déle než 1 rok a 2 agenturní a 5 evidenčních spisů déle než 2 roky.

V kraji Jihlava (náčelník SVB mjr. KUBA) byl na MO VB Jihlava (náčelník por. VILAN) operativním pracovníkem I. oddělení ppor. HUSOU dne 11. 5. 1955 založen agenturní spis „BYTY - JIHLAVA“ na skupinu 11 bytových zlodějů, kteří byli obsazeni informátorem „ADOLFEM“. Zprávu o jejich trestné činnosti podal „ADOLF“ již tři měsíce před zahájením rozpracování. Od okamžiku založení agenturního spisu nebylo v rozpracování uvedených pachatelů nic uděláno, pouze bylo získáno několik zpráv od okrskových zmocněnců. Teprve v prosinci 1955, t. j. po uplynutí sedmi měsíců, byly informátorem „KÁTOU“ podány 3 agenturní zprávy, na základě nichž bylo přikročeno k aktivnímu rozpracování pachatelů. Ve stejně zanedbaném stavu má ppor. HUSA agenturní spis „KRÁLÍKÁŘI“, který byl zaveden dne 8. II. 1955.

V kraji Olomouc (náčelník SVB mjr. PRERAD) je na OV VB Olomouc-venkov (náčelník por. Josef HROCH) založeno 8 evidenčních spisů na kulaky. Přitom ani jeden z nich není rozpracováván agenturně. Při realizaci 6 zmíněných spisů byla na základě údajů, získaných od národních výborů, výkupních orgánů a Státní banky, vypracována memoranda, čímž byly porušeny zásady Instrukce

Nejhrubším porušením zásad agenturní práce je její dekonspirace. V praxi je mnoho případů, kdy operativní pracovníci VB svěřují metody práce s agenturou jiným pracovníkům VB, a to někdy i takovým, kteří do operativní práce nemají být vůbec zasvěceni. Metody agenturně-operativní práce vyzrazují dokonce svým známým a členům rodiny. V důsledku toho metody agenturní práce zná mnoho nepovolaných osob, což ohrožuje bezpečnost spolupracovníků.

O tom svědčí následující případ:

U ŽO VB Praha (náčelník por. POLÁŠEK) posílal vedoucí I. skupiny npor. PRŮŠA do nádražních objektů spolupracovníky.

Úkolem operativních pracovníků je vychovávat a řídit agenturu tak, aby v příslušnicích veřejné bezpečnosti viděla správné představitele našeho lidově-demokratického státu. Je nutné, aby si spolupracovník řízený operativním pracovníkem uvědomil, že i on pracuje pro blaho lidu. V průběhu spolupráce musí operativní pracovník z bývalého pachatele trestných činů vychovat uvědomělého občana, oddaného naší vlasti a dokázat mu, že je nutné, aby opustil zločinecké prostředí i svůj dosavadní způsob života.

Kromě toho je bezpodmínečně nutné neustále kontrolovat spolupracovníkovo chování, vyžadovat od něho přísné dodržování konspirace v práci a rozhodně zabránit u něho případným sklonům k obojetnictví. Nelze připustit, aby spolupracovník pracoval s orgány VB a současně páchal trestnou činností. Je naprosto nesprávné, jestliže dosud někteří operativní pracovníci VB zastávají mylný názor, že spolupracovník nebude mít spojení a autoritu u pachatelů, když se sám trestnou činností nebude zabývat.

Často se stává, že operativní pracovníci VB sami špatně spolupracovníka zavádějí do zločinecké skupiny, tím agenturu dekonspírují, u pachatelů vzbuzují nedůvěru ke spolupracovníkovi, takže nakonec jsou nuceni spolupracovníka z agenturní sítě vyloučit jako vyzrazeného nebo ho předat k potrestání jako aktivního účastníka trestného činu.

To je způsobeno tím, že operativní pracovníci nepromysleli legendu, nezbytnou k uvedení agenta do případu a k jeho vyvedení z operativního rozpracování.

Náčelníci i operativní pracovníci VB si musí uvědomit, že otázka zavedení i vyvedení agentury z rozpracovaného případu je nejvíce odpovědným a citlivým okamžikem agenturní práce. Tuto otázku musí operativní pracovník VB podrobně projednat se svými nadřízenými ihned při začátku agenturního rozpracování. Jen v takovém případě bude spolupracovník uchráněn před vyzrazením a agenturní rozpracování bude provedeno kvalitně.

U správy VB Hradec Králové (náčelník mjr. RYBÁŘ), na OV VB Trutnov (náčelník por. ŠTÁSTKA) byl dne 13. IV. 1954 zavázán ke spolupráci osmkrát trestaný zločinec „VÁLENKA“ a předán řídicímu orgánu — operativnímu pracovníku starší. MERVARTOVI. Od doby zavázání „VÁLENKA“ nepodal ani

jednu hodnotnou zprávu, ale pod rouškou spolupráce s orgány VB využíval jejich důvěry a zabýval se trestnou činností. Operativní zmocněnec starš. MERVART věděl o tomto informátorevě jednání, avšak neučinil k odstranění závad žádná opatření a od informátora nevyžadoval plnění úkolů. „VÁLENKA“ této nedostatečné kontroly ze strany řídicího orgánu zneužil a v červenci 1955 se ve dvou případech nedostavil na schůzku. V té době byla na místě schůzky viděna jeho manželka, z čehož se dalo předpokládat, že spolupracovník svoji spolupráci s orgány VB vyžradil manželce. V srpnu 1955 pak pracovníci HS VB získali agenturní zprávu, že informátor „VÁLENKA“ se v Praze zabýval spekulací s látkami a vlnou. Získaný materiál a vzorky prodaných látek a vlny poslali do Trutnova s tím, aby byl „VÁLENKA“ v místě bydliště i na pracovišti okamžitě rozpracován, případně aby za svou činnost byl potrestán. Toto nebylo provedeno. Dne 22. XI. 1955 hlavní správa VB znovu dala pokyn k rozpracování jmenovaného spolupracovníka, které však bylo zahájeno teprve dne 15. XII. 1955, kdy byl „VÁLENKA“ z agenturní sítě vyřazen.

Velmi užitečným při odhalování pečlivě zamaskovaného zločineckého podzemí nebo fluktuujících zločineckých živlů a jiných závažných trestných činů mohou býti agenti - chodci. Dosud však ani jedna součást VB, včetně HS VB, nezáskala podobné agenty. To se nutně projevilo ve výsledcích boje s trestnou činností, kde nejsou využívány všechny možnosti agenturně operativní práce. Je nutné, aby v roce 1956 bylo přistoupeno k budování agentury tohoto druhu.

Vyskytuje-li se mnoho nedostatků při vyhledávání, vázání a výchově agentury, pak výsledky práce musí být nedostatečné.

Řada náčelníků a operativních pracovníků VB nepřikládá dosud práci s agenturou náležitý význam, nepromýšlí do hloubky její rozmístování po objektech a pracovních liniích, neukládá agentuře konkrétní úkoly a nesnaží se o dobrou úroveň schůzkové morálky. Proto také agentura nepřináší takové zprávy, které byly hodnotné a daly se využít.

Schůzková činnost je narušována mnohdy tím, že schůzky jsou plánovány převážně v denní době. Často plánované schůzky se neuskutečňují vinou samotných operativních pracovníků VB.

Během roku 1955 se na příklad u městské správy VB Praha (zástupce náčelníka kpt. HOMOLKA) neuskutečnilo 35,6% schů-

zek s agenturou, z toho 697 schůzek vinou operativních pracovníků.

Konspirativní byty a schůzkové místnosti jsou získávány v nedostatečném počtu a tam, kde jsou, nevyužívají se dostatečně. V důsledku toho si operativní pracovníci se spolupracovníkem nemohou pohovořit tak, jak by bylo třeba, nemohou spolupracovníka pozorně vyslechnout a po posouzení situace mu dát konkrétní úkoly. Zprávy od spolupracovníků jsou přijímány ve spěchu, zapisují se narychlo několika slovy a proto často nepřispívají k rozpracování pachatelů.

Bylo také zjištěno, že operativní pracovníci, kteří nemají od své agentury zpráv, ve snaze vykázat svoji práci statistickými údaji, zakládají agenturní a evidenční spisy na základě oficiálních údajů. Tyto spisy po dlouhém rozpracovávání pak zastavují jako bezpředmětné a ukládají je do archivu. Těmito údaji jsou uváděny v omyl hlavní správa VB i ministerstvo vnitra.

Tak na příklad během roku 1955 bylo bez realizace ukončeno 442 agenturních spisů a 1.588 evidenčních spisů. Zvláště špatná práce v organizaci agenturně operativních evidencí je u správy VB Prešov (náčelník mjr. KORDÍK), Žilina (zástupce náčelníka npor. HROMKA) a Nitra (zástupce náčelníka npor. POMOTHY).

Náčelníci součástí VB a jejich zástupci pro operativu musí podrobně znát každý agenturní a evidenční spis, založený u jejich součástí. Musí vědět, který orgán vede rozpracování a který spolupracovník rozpracovává pachatele. Musí se každodenně zabývat o průběh rozpracování a musí učit podřízené příslušníky, jak rozpracování vést, musí se osobně zúčastňovat zpracovávání plánu agenturně-operativních opatření a na kontrolních schůzkách pomáhat operativním pracovníkům v ukládání cílevědomých a promyšlených úkolů spolupracovníkům.

Jestliže je zaveden správný systém prověrky materiálu operativních evidencí, včasné prověřování délky rozpracovaných operativních spisů a jsou přesně plněny plány agenturně operativních rozpracování, pak operativní orgánové VB mohou úspěšně likvidovat trestnou činnost a hlavně jí předcházet.

Podle toho, jak rychle orgánové VB dovedou rozpracovat pachatele a zamezit páčání trestné činnosti, budou se hodnotit jejich schopnosti pro práci s agenturou. Skutečnost je dosud taková, že lhůty vedení agenturních a evidenčních spisů se v celé